

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αρ. Πρωτ. 5715/23.11.2017

**ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ****ΑΠΟΦΑΣΗ  
166/2017**

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 25.7.2017 και ώρα 10:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Αθανάσιο Κουτρομάνο, πρόεδρο, και τα μέλη: Δήμητρα Παπαδοπούλου, Ευαγγελία Μήτρου, Καλλιόπη Διαμαντάκου, Νικόλαο Κιάο, Βασίλειο Καραποστόλη και Γεώργιο Σαρειδάκη. Απόν ο αντιπρόεδρος Ξενοφώντας Μορώνης και το μέλος Γεώργιος Πλειός, οι οποίοι είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον τηλεοπτικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο EPSILON TV, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΕ, αναφορικά με την προβολή του τυχερού τηλεοπτικού παιχνιδιού PUZZLE TV κατά τις ημερομηνίες 10.9.2015 και 11.9.2015. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από καταγγελία ιδιώτη (με αριθμό πρωτοκόλλου 6117/11.8.2015).

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε φάκελος με αριθμό 564/23.9.2015 ο οποίος χρεώθηκε στη διοικητική υπάλληλο Αικατερίνη Κοντοπούλου και στον ειδικό επιστήμονα Γεώργιο Αναγνωσταρά. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 1282/7.10.2015 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Στην συνέχεια, ο Ειδικός Επιστήμονας υπέβαλε στο ΕΣΡ την σχετική νομική του εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον σταθμό ως άνω εταιρείας παρέστηκε ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Ευάγγελος Γκιουγκής, δικηγόρος Αθηνών. Παρέστη επίσης και η πληρεξούσιος δικηγόρος της παρόχου του παιχνιδιού εταιρείας Toraggi Entertainment, Ξανθίπη Μικρού. Ερωτηθέντες από τον

Πρόεδρο, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι απάντησαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε τον λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους. Ζήτησαν στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να τους παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 15.9.2017 και ώρα 14.00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 4519/15.9.2017 υπόμνημα.

Την 16.10.2017 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου. Παρέστησαν τα αυτά ως άνω μέλη της. Απουσίαζαν τα μέλη Ευαγγελία Μήτρου και Νικόλαος Κιάος, τα οποία είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Στυλιανή Γαλάνη, υπάλληλος του ΕΣΡ. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος.

## **ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ**

### **I. Νομικό Μέρος**

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων. Ο άμεσος έλεγχος του κράτους έχει ως σκοπό, μεταξύ των άλλων, την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας και την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας.

2. Εξάλλου, οι τηλεοπτικοί σταθμοί ελεύθερης λήψης οφείλουν να μη μεταδίδουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά την πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων. Ειδικότερα, το άρθρο 26 παρ. 4 του Π.Δ. 109/2010 ορίζει τα εξής: *«Οι τηλεοπτικοί οργανισμοί ελεύθερης λήψης οφείλουν να μη μεταδίδουν προγράμματα, τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ιδίως προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές υπερβολικής βίας, καθώς και να μη μεταδίδουν σκηνές φυσικής ή λεκτικής βίας στα ειδησεογραφικά τους προγράμματα, χωρίς αυτό να είναι αναγκαίο για την πληροφόρηση του κοινού για ορισμένο γεγονός».*

3. Περαιτέρω, οι τηλεοπτικές εκπομπές δεν πρέπει να παραπλανούν τους τηλεθεατές. Ειδικότερα, το άρθρο 7 περ. α του Κανονισμού ΕΣΡ 2/1991 ορίζει τα εξής: « *Μια εκπομπή στο σύνολό της δεν πρέπει: α) Να παραπλανά ή πανικοβάλλει τους τηλεθεατές ή ακροατές, ιδίως με την απομίμηση του δελτίου ειδήσεων*».
4. Τέλος, κατά τα στοιχεία β και ε της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το Ε.Σ.Ρ ελέγχει την τήρηση των όρων που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και επιβάλλει τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις. Όπως προκύπτει περαιτέρω από το άρθρο 4 παρ. 1 στοιχείο α του Ν. 2328/1995, η ως άνω αρμοδιότητα επιβολής διοικητικών κυρώσεων υφίσταται και για κάθε περίπτωση παραβίασης των νομοθετικών κανόνων που διέπουν έστω και έμμεσα τους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς και γενικότερα τη λειτουργία της ιδιωτικής τηλεόρασης.
5. Είναι εξάλλου γνωστό ότι τα τυχερά παίγνια εγκυμονούν ακόμα και κινδύνους εξάρτησης των πολιτών και ιδίως των πλέον ευαίσθητων πληθυσμιακών ομάδων, ενώ καλλιεργούν παράλληλα την προσδοκία του εύκολου και άκοπου κέρδους (βλ. ιδίως ΔΕΕ C-390/12 Pflieger, σκ. 46). Οι κίνδυνοι αυτοί είναι πολύ μεγαλύτεροι για τους ανήλικους και πολλαπλασιάζονται όσον αφορά τα ραδιοτηλεοπτικώς προβαλλόμενα τυχερά παίγνια, λόγω της ευκολίας συμμετοχής στο παίγνιο που απαιτεί απλώς πρόσβαση σε μια οποιαδήποτε τηλεφωνική γραμμή κλήσης. Πέραν όλων των άλλων, αυτό προκύπτει σαφώς και από την από 14.07.2014 Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ L214/38). Στο παραπάνω κείμενο τονίζονται οι ιδιαίτεροι κίνδυνοι που συνεπάγεται για τους ανήλικους ακόμα και η απλή επαφή τους με εμπορικές ανακοινώσεις που αφορούν σε υπηρεσίες τυχερών παιγνίων σε απευθείας σύνδεση. Οι κίνδυνοι αυτοί ασφαλώς μεγεθύνονται, όταν πρόκειται για την προβολή αυτούσιων εκπομπών τυχερών παιγνίων από τα τηλεοπτικά μέσα σε ζώνες προγράμματος που συνηθίζουν να παρακολουθούν τηλεόραση οι ανήλικοι. Πράγματι, η ανωνυμία της τηλεφωνικής συμμετοχής στα ραδιοτηλεοπτικά τυχερά παίγνια καθιστά ουσιαστικά ανέφικτο τον αποτελεσματικό αποκλεισμό των ανηλίκων από αυτήν την κατηγορία παιγνίων (βλ. και την με αριθμό 124/2/29.09.2014 Απόφαση της Επιτροπής Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων). Ακόμα όμως και αν υπετίθετο ότι ένας τέτοιος αποκλεισμός ήταν τεχνικά εφικτός, είναι αναμφισβήτητο ότι ακόμα και η απλή επαφή των ανηλίκων με τα τυχερά παίγνια μέσω της τηλεοπτικής προβολής τους ενέχει τον κίνδυνο εξοικείωσης με ένα οικονομικό πρότυπο που μπορεί κατά την

ενηλικίωση να τους προκαλέσει αρνητικές συνέπειες οδηγώντας τους στον εθισμό και την κατασπατάληση χρημάτων. Σαφής εξάλλου στόχος του νομοθέτη είναι να προστατεύσει τις ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες και ιδίως τους ανηλίκους από τους κινδύνους που συνεπάγεται η έκθεση σε υπηρεσίες παροχής τυχερών παιγνίων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του Ν 4002/2011, η αγορά τυχερών παιγνίων δεν αποτελεί ούτε συνήθη εμπορική δραστηριότητα ούτε συνήθη μορφή παροχής υπηρεσιών. Για τον λόγο αυτό πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο αυστηρής νομοθετικής πλαισίωσης προκειμένου να διαφυλαχθούν ουσιώδεις όροι δημοσίου συμφέροντος και δημοσίας τάξεως καθώς και η ασφάλεια και η προστασία των πολιτών. Στόχος αυτής της αυστηρής νομοθετικής πλαισίωσης είναι να προστατευθούν οι καταναλωτές των σχετικών υπηρεσιών και ιδιαίτερα οι ανήλικοι και άλλες ευαίσθητες ομάδες του πληθυσμού από τον εθισμό που μπορεί να υποστούν από τα τυχερά παίγνια. Χαρακτηριστικό της παραπάνω πρόνοιας του νομοθέτη είναι η πρόβλεψη ότι απαγορεύεται η πρόσβαση των ανηλίκων αλλά και των ενηλίκων κάτω των είκοσι ενός ετών στους χώρους όπου λαμβάνουν χώρα τα τυχερά παίγνια που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Ν 4002/2011 (άρθρο 33 παρ. 1 Ν 4002/2011). Αντίστοιχη εξάλλου απαγόρευση υφίσταται και για τα υπόλοιπα τυχερά παίγνια (βλ. ενδεικτικώς το άρθρο 3 παρ. 10 Ν. 2206/1994 για τα Καζίνο). Υφίσταται επομένως ένα σαφές νομοθετικό πλέγμα που καταμαρτυρεί την πρόθεση του νομοθέτη να προστατεύσει τους ανηλίκους από την έκθεση στην προσφορά μιας οικονομικής υπηρεσίας η οποία θα μπορούσε να έχει πιθανόν αρνητικές συνέπειες όχι μόνο για την οικονομική τους κατάσταση αλλά και για την ηθική και πνευματική τους ανάπτυξη.

6. Από τα παραπάνω, προκύπτει σαφώς ότι απαγορεύεται η μετάδοση των τυχερών παιγνίων σε ώρες που συνηθίζουν να παρακολουθούν τηλεόραση οι ανήλικοι. Η προβολή τυχερών παιγνίων συγχωρείται μόνο κατά τις ώρες που επιτρέπεται η μετάδοση των ακατάλληλων για τους ανηλίκους προγραμμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι φέρουν την αντίστοιχη σήμανση καταλληλότητας. Τα παραπάνω ισχύουν πολύ περισσότερο: α) όταν η δομή και η παρουσίαση του προβαλλόμενου τυχερού παιγνίου είναι τέτοια που περνάει ουσιαστικά στο κοινό το μήνυμα του άκοπου πλουτισμού και της επιτυχίας μέσω της απλής συμμετοχής του στο παιχνίδι και β) όταν πρόκειται για τυχερό παιχνίδι με ζωντανή σε αυτό συμμετοχή του τηλεοπτικού κοινού.

7. Προκύπτει επίσης ότι η παρουσίαση των τηλεοπτικά προβαλλόμενων τυχερών παιχνιδιών πρέπει να είναι τέτοια, που να μην παραπλανά το τηλεοπτικό κοινό. Απαγορεύεται επομένως κάθε ασαφής δήλωση καθώς και η αποσιώπηση κάθε ουσιώδους πληροφορίας ως προς τον τρόπο συμμετοχής στο παίγνιο και κατάκτησης του προσφερόμενου επάθλου. Απαγορεύεται ιδίως κάθε προφορική και γραπτή παράσταση που καλλιεργεί παραπλανητικά την εντύπωση της ύπαρξης πίεσης χρόνου, όπως είναι η εμφάνιση στην οθόνη επαναλαμβανόμενων ρολογιών αντίστροφης μέτρησης και αναληθών ενδείξεων περί επικείμενης λήξης του παιχνιδιού. Επιβάλλεται επίσης η συνεχής αναγραφή στην οθόνη τυχόν βοηθειών που έχουν χορηγηθεί από την παραγωγή του παιγνίου και οι οποίες αποκλείουν την αποδοχή ορισμένων απαντήσεων.

## **II. Πραγματικό Μέρος**

Από τα έγγραφα του φακέλου, στα οποία περιλαμβάνονται και οι ευρισκόμενοι στο αρχείο του ΕΣΡ ψηφιακοί δίσκοι με την επίμαχη ροή προγράμματος, και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης (προβληθέντες προφορικά και εγγράφως), προκύπτουν τα εξής.

Κατά την ελεγχόμενη περίοδο, προβλήθηκε από τον σταθμό της εγκαλουμένης το τηλεοπτικό παιχνίδι PUZZLE TV. Η προβολή του παιγνίου ελάμβανε χώραν κατά τις πρώτες απογευματινές ώρες και ειδικότερα κατά τις ώρες 16.30-18.30. Επρόκειτο για τυχερό παίγνιο, ο πάροχος του οποίου είχε υποβάλει δήλωση αποδοχής των Γενικών Αρχών και Κανόνων Διεξαγωγής των Τυχερών Παιγνίων της ΕΕΕΠ. Το παιχνίδι μπορούσε επομένως καταρχήν να προβληθεί τηλεοπτικά σύμφωνα με το άρθρο 53 παρ. 6 του Ν. 4002/2011, αλλά όφειλε όπως κάθε άλλη τηλεοπτική εκπομπή να σέβεται τους κανόνες της κείμενης ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν την προστασία των ανηλίκων και την απαγόρευση παραπλάνησης του τηλεοπτικού κοινού (βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1522/2014 και ΣτΕ 3078/2014).

1. Η παρουσίαση του παιγνίου γινόταν με τρόπο που ουσιαστικά ενθάρρυνε την πολλαπλή τηλεφωνική συμμετοχή του κοινού, μέσω σχετικών προφορικών αναφορών των παρουσιαστών και την εμφάνιση επαναλαμβανόμενων ενδείξεων αντίστροφης μέτρησης. Παράλληλα, γινόταν επιδεικτική προβολή χαρτονομισμάτων συνοδεία οπτικών και ακουστικών εφέ και τονιζόταν από τους παρουσιαστές η σημασία κατάκτησης του προσφερόμενου επάθλου και το τί μπορούσε αυτό να σημαίνει για τον τυχερό νικητή. Ταυτόχρονα, αναβόσβηνε και στριφογύριζε η ένδειξη του προσφερόμενου χρηματικού επάθλου συνοδευόμενη από θαυμαστικά. Επίσης, εμφανίζονταν ενδείξεις με το σήμα του ευρώ και αναγράφονταν τα κάτωθι μηνύματα μη πηχυσίους τίτλους:

- ΤΩΡΑ Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ
- ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ
- ΣΟΥΠΕΡ ΕΥΚΑΙΡΙΑ
- ΜΗΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΤΕ
- ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΚΕΡΔΗ
- ΤΩΡΑ
- ΘΕΛΟΥΜΕ ΤΟΝ ΝΙΚΗΤΗ

Με το παραπάνω όμως περιεχόμενο, η προβολή του επίμαχου παιγνίου σε ώρες που συνηθίζουν να παρακολουθούν τηλεόραση οι ανήλικοι μπορούσε, κατά την κρίση της Ολομέλειας, να έχει σοβαρότατη αρνητική επίπτωση στην ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων και να τους εξοικειώσει με ένα οικονομικό πρότυπο άκοπου και εύκολου πλουτισμού που προδήλως εγκυμονεί κινδύνους εθισμού και κατασπατάλησης χρημάτων. Τούτο δε ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η προβολή τυχερών παιγνίων εκτός της χρονικής ζώνης μετάδοσης των ακατάλληλων για ανηλικούς προγραμμάτων αντιστρατεύεται την ρητώς εκπεφρασμένη θέληση του νομοθέτη να καταστήσει τα τυχερά παίγνια αντικείμενο αυστηρής νομοθετικής πλαισίωσης, προκειμένου να διαφυλαχθούν ουσιώδεις όροι δημοσίου συμφέροντος και δημοσίας τάξεως και να προστατευτούν οι ανήλικοι και οι υπόλοιπες ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες από την ανέλεγκτη έκθεση στην προσφορά υπηρεσιών τυχερών παιγνιδιών.

2. Σε όλες τις ελεγχόμενες εκπομπές εμφανίζονταν σε κάθε προβαλλόμενο γρίφο ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης, οι οποίες:

- Είτε ακολουθούνταν από νέες ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης.
- Είτε ακολουθούνταν από συνέχιση του παιχνιδιού χωρίς άμεση επιλογή συμμετέχοντος τηλεθεατή.
- Είτε ακολουθούνταν από συνέχιση του παιχνιδιού χωρίς άμεση επιλογή συμμετέχοντος τηλεθεατή και στη συνέχεια από την εμφάνιση νέων ενδείξεων αντίστροφης μέτρησης.

Ειδικότερα, κατά ημέρα μετάδοσης και προβαλλόμενο γρίφο.

#### **A. 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2015**

- 1<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται τρεις συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης πριν την επίλυση του γρίφου (με μία αποτυχημένη προσπάθεια επίλυσης του γρίφου μετά τη 2<sup>η</sup> ένδειξη αντίστροφης μέτρησης).
- 2<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται δύο συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης πριν την επιλογή τηλεθεατή.
- 3<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται δύο συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης πριν την επιλογή τηλεθεατή.
- 4<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται δεκαεννέα συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης χωρίς ανάδειξη νικητή (με αποτυχημένες προσπάθειες επίλυσης του γρίφου μετά τη 2<sup>η</sup>, 4<sup>η</sup>, 6<sup>η</sup>, 8<sup>η</sup>, 10<sup>η</sup>, 12<sup>η</sup>, 14<sup>η</sup>, 15<sup>η</sup> και 17<sup>η</sup> ένδειξη αντίστροφης μέτρησης).

#### **B. 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2015**

- 1<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται τέσσερις συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης πριν την επίλυση του γρίφου (με μία αποτυχημένη προσπάθεια επίλυσης του γρίφου μετά τη 2<sup>η</sup> ένδειξη αντίστροφης μέτρησης).
- 2<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται δύο συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης πριν την επιλογή τηλεθεατή.
- 3<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται τρεις συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης πριν την επιλογή τηλεθεατή.

- 4<sup>ος</sup> γρίφος: Εμφανίζονται δεκατέσσερις συνολικά ενδείξεις αντίστροφης μέτρησης πριν την επίλυση του γρίφου (με αποτυχημένες προσπάθειες επίλυσης του γρίφου μετά τη 2<sup>η</sup>, 4<sup>η</sup>, 6<sup>η</sup>, 8<sup>η</sup>, 10<sup>η</sup> και 12<sup>η</sup> ένδειξη αντίστροφης μέτρησης).

Η εμφάνιση των παραπάνω ρολογιών αντίστροφης μέτρησης προκαλούσε στον μέσο τηλεθεατή την παραπλανητική εντύπωση της πίεσης χρόνου. Ειδικότερα, το μήνυμα το οποίο ευλόγως ελάμβανε ο μέσος τηλεθεατής ήταν ότι η εμφάνιση της αντίστροφης μέτρησης σηματοδοτούσε τη λήξη του χρόνου συμμετοχής στον εκάστοτε προβαλλόμενο αναγραμματισμό και ότι επομένως έπρεπε να σπεύσει να καταγράψει την τηλεφωνική συμμετοχή του στο παιχνίδι. Ωστόσο, μετά την εμφάνιση της πρώτης αντίστροφης μέτρησης είτε ο χρόνος απλώς ανανεωνόταν είτε υπήρχε συνέχεια του παιχνιδιού χωρίς άμεση επιλογή συμμετέχοντος. Αυτό επαναλαμβανόταν και σε κάθε περίπτωση που εκκινούσε νέος γύρος, λόγω λανθασμένης απάντησης του γρίφου από τον κληρωθέντα τηλεθεατή. Συχνότατα μάλιστα ο χρόνος αντίστροφης μέτρησης ανανεωνόταν παραπάνω από μία φορά, πριν υπάρξει τελικά ανάδειξη τηλεθεατή για ζωντανή συνομιλία με τον παρουσιαστή του παιχνιδιού.

**3.** Σε όλες τις ελεγχόμενες εκπομπές, χορηγήθηκαν στο κοινό «βοήθειες επίλυσης» των προβαλλόμενων γρίφων. Η χορήγηση των βοηθειών αυτών είχε ως αυτόματη συνέπεια τον αποκλεισμό ορισμένων πιθανών απαντήσεων στους προβαλλόμενους αναγραμματισμούς. Οι βοήθειες αυτές εμφανίζονταν σταθερά στην οθόνη μόνο κατά την στιγμή που χορηγούνταν και στη συνέχεια προβάλλονταν κατά περιόδους σε κυλιόμενη κλίμακα και με μικρό μέγεθος γραμματοσειράς.

Στον πρώτο αναγραμματισμό της εκπομπής της 10<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 2015, δίνεται η βοήθεια ότι η λέξη ξεκινάει από ΚΑ. Ο βοήθεια όμως αυτή χάνεται στη συνέχεια από την οθόνη και εμφανίζεται μόνο κατά περιόδους σε κυλιόμενη κλίμακα με μικρή σχετικά γραμματοσειρά. Μετά τη λήξη της δεύτερης αντίστροφης μέτρησης προτείνεται από τηλεθεατή η απάντηση ΚΟΠΕΛΑ που είναι σωστή βάσει των στοιχείων που είναι σταθερά ορατά στην οθόνη, αλλά η οποία αποκλείεται λόγω της βοήθειας που έχει ήδη δοθεί.



Στην παραπάνω περίπτωση, τηλεθεατής που προφανώς άρχισε να παρακολουθεί την εκπομπή στην πορεία της και που ευλόγως επομένως αγνοούσε τη μη σταθερώς ορατή στην οθόνη βοήθεια της παραγωγής χρεώθηκε προτείνοντας απάντηση η οποία απορρίφθηκε ως λανθασμένη βάσει στοιχείων που του ήταν άγνωστα βάσει των όσων εμφανίζονταν στην οθόνη κατά την στιγμή της συνομιλίας του με την παρουσιάστρια του παιχνιού. Ο συγκεκριμένος τηλεθεατής συμμετείχε επομένως στο παιχνίδι χωρίς να γνωρίζει μια ουσιώδη πληροφορία για την «κατάκτηση του επάθλου», η οποία λόγω της σημασίας της έπρεπε να εμφανίζεται σταθερά στην οθόνη μέχρι την τελική επίλυση του γρίφου.

### **III. Προβαλλόμενοι ισχυρισμοί**

Η εγκαλούμενη εταιρεία προβάλλει τον ισχυρισμό ότι δεν υφίσταται καμία νομοθετική διάταξη, η οποία να προβλέπει την ώρα μετάδοσης των τυχερών παιχνιδιών που μεταδίδονται από την τηλεόραση. Ο ισχυρισμός αυτός είναι αβάσιμος. Η ακαταλληλότητα του περιεχομένου του επίμαχου παιχνιδιού για τους ανηλικούς προκύπτει καταρχάς από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τηλεοπτικής του μετάδοσης κατά τα ήδη ανωτέρω αναλυθέντα, αλλά και από το γεγονός ότι τα τυχερά παιχνίδια από την ίδια τη φύση τους προβάλλουν ένα επικίνδυνο για τους ανηλικούς οικονομικό πρότυπο. Αυτό αποδεικνύεται άλλωστε και από το γεγονός ότι ο νομοθέτης έχει απαγορεύσει την επαφή των ανηλίκων με τους χώρους στους οποίους παρέχονται υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών και έχει φροντίσει ώστε οι υπηρεσίες αυτές να προσφέρονται υπό αυστηρότατες προϋποθέσεις. Το ότι τα τυχερά παίγνια έχουν βλαπτικό περιεχόμενο για τις ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες και ιδίως για τους ανηλικούς επιβεβαιώνεται περαιτέρω και από τις σχετικές εκθέσεις και παρατηρήσεις των αρμοδίων αρχών, τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατά πάγια νομολογία, η μετάδοση των τηλεοπτικών προγραμμάτων που ενδέχεται να έχουν αρνητική επίπτωση στην ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων είναι επιτρεπτή μόνο υπό τον όρο ότι τα προγράμματα αυτά φέρουν την προσήκουσα σήμανση καταλληλότητας και προβάλλονται κατά την πρέπουσα ώρα μετάδοσης (βλ. ενδεικτικώς, ΣτΕ 4154/2012 και ΣτΕ 5032/2012). Εξάλλου, η κατάταξη καταλληλότητας των τηλεοπτικών προγραμμάτων που γίνεται από τις εσωτερικές επιτροπές των σταθμών υπόκειται σε έλεγχο για να εξακριβωθεί ότι είναι πράγματι η

προσήκουσα βάσει του περιεχομένου τους. Σε περίπτωση που ο έλεγχος καταλήξει σε αρνητικό συμπέρασμα, υπάρχει αρμοδιότητα επιβολής των προβλεπόμενων κατά νόμον κυρώσεων στον εμπλεκόμενο σταθμό (βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ 4000/2013) χωρίς αυτό να συνιστά υποκατάσταση της διοίκησης στο έργο της εσωτερικής επιτροπής του σταθμού (βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ 3203/2014).

Η εγκαλουμένη προβάλλει επίσης τον ισχυρισμό ότι οι όροι συμμετοχής στο παιχνίδι ήταν απολύτως σαφείς και ουδόλως παραπλανούσαν το τηλεοπτικό κοινό. Ισχυρίζεται ειδικότερα η εγκαλούμενη εταιρεία ότι η έννοια των εμφανιζόμενων ενδείξεων αντίστροφης μέτρησης επεξηγούταν αναλυτικά, πριν από κάθε εμφάνιση ρολογιού. Ο ισχυρισμός αυτός δεν είναι βάσιμος. Η σχετική πληροφόρηση παρεχόταν μόνο στους ηλεκτρονικά αναρτημένους όρους του παιχνιδιού και αναφερόταν μία μόνο φορά κατά την έναρξη ορισμένων μόνο από τις ελεγχόμενες εκπομπές. Πέραν όμως αυτού, είναι αναμφισβήτητο ότι για τον μέσο τηλεθεατή η εμφάνιση ενός ρολογιού αντίστροφης μέτρησης κατά την προβολή ενός τηλεοπτικού παιχνιδιού έχει συνδεθεί με την λήξη του χρόνου συμμετοχής στο παιχνίδι. Επομένως, η εμφάνιση των επίμαχων αντίστροφων μετρήσεων είχε αναμφίβολα ως αποτέλεσμα να παραπλανάται ο μέσος τηλεθεατής για τον υπολειπόμενο χρόνο του παιχνιδιού και να ενεργεί υπό τεχνητό καθεστώς ύπαρξης χρονικής πίεσης.

Η εγκαλουμένη προβάλλει περαιτέρω τον ισχυρισμό ότι ουδεμία ευθύνη φέρει για το περιεχόμενο του επίμαχου παιχνιδιού, καθώς αυτό ήταν παραγωγής τρίτης εταιρείας και μεταδιδόταν αυτούσιο χωρίς να μπορεί να παρέμβει επί του συντακτικού του περιεχομένου. Ισχυρίζεται επίσης ότι οι επίμαχες εκπομπές συνιστούσαν θυρίδες τηλεπώλησης και όχι ψυχαγωγικές εκπομπές και ότι κακώς της απευθύνθηκε κλήση με βάση τους κανόνες του Κανονισμού ΕΣΡ 2/1991. Οι ισχυρισμοί αυτοί είναι επίσης αβάσιμοι. Όπως έχει επανειλημμένως νομολογηθεί, τα τηλεοπτικά τυχερά παιχνίδια υπάγονται ως προς τους όρους προβολής τους στους ίδιους ακριβώς κανόνες και τις ίδιες προϋποθέσεις που προβλέπει η ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για κάθε άλλη τηλεοπτική εκπομπή (βλ. ενδεικτικώς, ΣτΕ 2119/2014 και ΣτΕ 3078/2014). Έχει ομοίως κριθεί ότι κάθε τηλεοπτικός φορέας φέρει ευθύνη για το περιεχόμενο των προβαλλόμενων εκπομπών του, ακόμα και αν αυτές αποτελούν εξωτερικές παραγωγές ανεξάρτητων σε σχέση με τον σταθμό επιχειρηματικών φορέων (βλ. ΣτΕ

201/2016). Εξάλλου, από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης προκύπτει σαφώς ότι τα επίμαχα προγράμματα ήταν τηλεπαιχνίδια και εντάσσονταν επομένως στις εκπομπές ψυχαγωγικού χαρακτήρα. Το γεγονός ότι είχαν ενδεχομένως και κάποια στοιχεία τηλεπώλησης όσον αφορά την τρόπο επικοινωνίας του παρουσιαστή με εκείνους τους τηλεθεατές που ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν τηλεφωνικά στο παιχνίδι ουδόλως αναιρεί τον κυρίαρχο ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα (βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ 4994/2014). Όπως έχει κριθεί άλλωστε, είναι τεχνικά εφικτή η προβολή μηνυμάτων παροχής υπηρεσιών μέσω τηλεπικοινωνιακών μέσων στο πλαίσιο ψυχαγωγικών εκπομπών χωρίς αυτό να αλλοιώνει τον ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα (βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ 5385/2012). Επισημαίνεται τέλος ότι η εφαρμογή του Κανονισμού ΕΣΡ 2/1991 και ειδικότερα εκείνου του κανόνα του που απαγορεύει την παραπλάνηση του κοινού έχει ήδη επικυρωθεί νομολογιακά για τηλεοπτικό παιχνίδι με πανομοιότυπα χαρακτηριστικά με εκείνο στο οποίο αφορά η παρούσα υπόθεση (βλ. ΣτΕ 899/2015). Έχει γενικότερα επισημανθεί ότι η μετάδοση των τηλεοπτικών παιγνίων με συμμετοχή του κοινού μέσω τηλεφωνικών γραμμών υψηλής χρέωσης υπόκειται σε έλεγχο υπό τον κώδικα ψυχαγωγικών εκπομπών, μεταξύ άλλων και για πιθανή παραπλάνηση του κοινού κατά την προβολή τους (βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ 2020/2014 και ΣτΕ 2119/2014). Άλλωστε, η απαγόρευση παραπλάνησης του κοινού αναφέρεται γενικά σε «εκπομπή» και καταλαμβάνει επομένως κάθε είδους ραδιοτηλεοπτικό πρόγραμμα (βλ. ΣτΕ 1522/2014).

Ισχυρίζεται επίσης η εγκαλουμένη ότι η νομιμότητα των όρων διεξαγωγής του επίμαχου παιγνίου είχε ήδη πιστοποιηθεί από την Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων. Ο ισχυρισμός αυτός δεν είναι βάσιμος. Το γεγονός ότι ο πάροχος του παιγνίου είχε υποβάλει δήλωση αποδοχής των Γενικών Αρχών και Κανόνων Διεξαγωγής των Τυχερών Παιγνίων της ΕΕΕΠ σήμαινε ότι το παιχνίδι μπορούσε να μεταδοθεί τηλεοπτικά, υπό τον όρο όμως της τήρησης των κανόνων της κείμενης ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας. Η αποκλειστική αρμοδιότητα ελέγχου της τήρησης των κανόνων αυτών από τους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς ανήκει συνταγματικά στο ΕΣΡ (βλ. ενδεικτικώς, ΣτΕ 2119/2014 και ΣτΕ 3078/2014). Κατά ρητή άλλωστε νομοθετική πρόβλεψη, οι αρμοδιότητες της ΕΕΕΠ τελούν υπό την επιφύλαξη των συνταγματικά κατοχυρωμένων ελεγκτικών και κυρωτικών αρμοδιοτήτων του ΕΣΡ (άρθρο 53 παρ. 4 Ν 4002/2011).

Αβασίμως τέλος ισχυρίζεται η εγκαλουμένη ότι η μετάδοση του επίμαχου παιγνίου έχει ήδη διακοπεί και ότι δεν υπάρχει πρόθεση να ενταχθεί και πάλι στο τηλεοπτικό της πρόγραμμα. Τούτο δε διότι, ακόμα και αν είναι ουσιαστικά ακριβής, ο ισχυρισμός αυτός είναι νομικά αδιάφορος και ουδόλως επηρεάζει την κρίση αν το επίμαχο παίγνιο παραβίαζε κατά το χρόνο της προβολής του τους κανόνες της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας. Σημειώνεται εξάλλου ότι με δικαστικές αποφάσεις είχε απαγορευθεί η μετάδοση του επίμαχου παιχνιδιού, όπως επίσης και παιγνίων με παρόμοια με αυτό χαρακτηριστικά (ΣτΕ ΕΑ 317/2015 έως 325/2015 και ΣτΕ ΕΑ 332/2015 έως 335/2015).

#### **IV. Υπαγωγή**

Ενόψει όλων αυτών, καθίσταται σαφές ότι η εγκαλούμενη εταιρεία, προβάλλοντας κατά την επίμαχη περίοδο το τηλεοπτικό τυχερό παιχνίδι PUZZLE TV, παραβίασε τις αναφερόμενες στο νομικό μέρος της παρούσας διατάξεις. Επομένως, πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλούμενη εταιρεία διοικητική κύρωση και δη εκείνη του προστίμου σε συνδυασμό με την ηθική κύρωση της μετάδοσης ανακοίνωσης για την έκδοση της παρούσας απόφασης, κατά τα αναφερόμενα στο διατακτικό.

Περαιτέρω, με βάση τη βαρύτητα της παραβάσεως, το κοινώς γνωστό μερίδιο τηλεθεάσεως του συγκεκριμένου τηλεοπτικού σταθμού (4.9% για το έτος 2015) και το γεγονός ότι η εγκαλουμένη υπήρξε πολλαπλώς υπότροπη (και) κατά το πρόσφατο παρελθόν για παραβάσεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας (όπως προκύπτει από τα τηρούμενα στο ΕΣΡ στοιχεία), κρίνεται ότι το επιβλητέο πρόστιμο είναι εκείνο των 20.000 ευρώ.

#### **ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΕΣΡ**

Δέχεται α) ότι ο σταθμός της εγκαλουμένης έθεσε σε κίνδυνο την ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων μεταδίδοντας σε απογευματινή ζώνη προγράμματος το τυχερό παιχνίδι PUZZLE TV και β) ότι ο τρόπος μετάδοσης του επίμαχου τυχερού παιχνιδιού μπορούσε να παραπλανήσει το κοινό ως προς τους όρους συμμετοχής και κατάκτησης του προσφερόμενου επάθλου, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει στην εταιρεία με την επωνυμία ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΕ, ιδιοκτήτρια του τηλεοπτικού σταθμού EPSILON TV, τη διοικητική κύρωση του προστίμου των 20.000 ευρώ συνοδευόμενη από την ηθική κύρωση όπως μεταδίδει συνεχώς από τις 1 έως και τις 10 Δεκεμβρίου 2017 κατά τις ώρες 16.30-18.30 σε ευκρινή κυλιόμενη κλίμακα την ακόλουθη ανακοίνωση: «Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχει επιβάλει χρηματική κύρωση στον τηλεοπτικό σταθμό EPSILON TV για τη μετάδοση τυχερού παιγνίου με παραπλανητικό και επιβλαβές για τους ανηλίκους περιεχόμενο».

Κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 2328/1995, όπως έχει μετά την δια του άρθρου 23 παρ. 5 εδ. β' του Ν. 3166/2003 αντικατάστασή του, η παρούσα απόφαση κατά την προαναφερόμενη χρηματική κύρωση, είναι εκτελεστή κατά:

1. Της εταιρείας ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε., που εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής, στην οδό Στουντίου 10-12, με ΑΦΜ 094249653, Δ.Ο.Υ. ΦΑΕ Αθηνών.
2. Του Anseimo Zanzi του Mario, με Α.Φ.Μ. 165546649, Δ.Ο.Υ. Κατοίκων Εξωτερικού, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.
3. Του Δημαρέλη Δημήτριου του Χρήστου, με Α.Φ.Μ. 121909234, Δ.Ο.Υ. Θεσσαλονίκης, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.
4. Του Βρυώνη Φιλίππου του Αναστασίου, με ΑΦΜ 004545863, Δ.Ο.Υ. ΙΖ' Αθηνών, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 16<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2017 και δημοσιεύτηκε την 24<sup>η</sup> Νοεμβρίου 2017.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΜΑΝΟΣ

ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΓΑΛΑΝΗ